Magyar érdekek a közös agrárpolitika jövőjében

JÁMBOR ATTILA

Kulcsszavak: közös agrárpolitika, magyar agrárpolitika, magyar érdekek.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A KAP-reform kapcsán a magyar érdekek megfogalmazása előtt célszerű megállapítani, hogy egyrészt a reform jelenlegi szakaszában vannak olyan kérdések, amelyeket már nem érdemes felvetni vagy amelyekkel kár vitatkozni, másrészt a nemzetközi vitában kialakult keretekhez szükséges a hazai elképzeléseket és érdekeket igazítani. Ennek megfelelően az alábbi érdekek kifejezetten a vita jelen állásához igazodnak, és az ott felvetett kérdésekre reagálnak, de szorosan kapcsolódnak a hazai hosszú távú vidékstratégia prioritásaihoz is.

Az első pillérhez köthető érdekek: a mezőgazdasági támogatások csökkentésének elkerülése, a közvetlen támogatások igazságosabb elosztása, az újradefiniált zöldítés, a bürokrácia egyszerűsítése, a szerkezeti diverzitás és a termeléshez kötött támogatások fenntartása, valamint az árstabilizálás és alkuerő-kiegyenlítés.

A második pillérhez köthető érdekek: a vidékfejlesztési támogatások csökkentésének elkerülése, a vidékfejlesztési támogatások igazságosabb elosztása, integrált vidékfejlesztés, új prioritások nagyobb szabadsággal és a fenntartható termelékenység elősegítése.

1. BEVEZETÉS

Az Európai Bizottság 2011. október 12-én a közös agrárpolitika (KAP) átfogó reformtervezetét nyújtotta be az Európai Tanács és az Európai Parlament felé. A javaslatok megjelenésével, amelyek alapvetően a 2010. november 18-án kiadott Bizottsági Kommunikáción (*EB, 2010*) alapulnak, elkezdődött egy többszereplős érdekegyeztetési folyamat, amelynek eredményeképpen 2013 végéig kialakul a KAP 2014–2020 közötti jogi szabályozása. Az új szabályok az Európai Unió tagállamait különbözőképpen érintik, illetve azoknak különböző érdekei jelennek meg az egyeztetések folyamán.

A közös agrárpolitika jövőjének hazai szakirodalma ugyan az utóbbi években bővül (*Popp – Molnár, 2010; Elekes – Halmai, 2010; Udovecz, 2011*), de a legújabb reformterveknek eddig igen korlátozott a hazai feldolgozottsága. A cikk célja ebből adódóan kettős: egyrészt a KAP reformjáról szóló legfrissebb javaslatok rövid áttekintése, másrészt a változások kapcsán a magyar érdekek vizsgálata. Felépítését tekintve a cikkben először tömören összegezzük a bizottság által kiadott legfrissebb javaslatokat (*EC, 2011*), majd elemezzük a magyar agrárpolitika jövőjére vonatkozó javaslatokat a Nemzeti Vidékstratégia (NVS) 2020 alapján, végül a kettőt összekapcsolva elemezzük a magyar érdekeket a KAP reformjának vitájában.

2. A KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA VÁRHATÓ VÁLTOZÁSAI

A múlt év októberében benyújtott bizottsági javaslatok (*EC, 2011*) alapvetően a két pillér szerint csoportosíthatók. A javaslatok koncepcionális és apróbb változtatásokat is tartalmaznak, amelyek közül a

cikk az előbbiek bemutatására koncentrál, és terjedelmi okok miatt nem célja a részletekbe menő aprólékos bemutatás.

Az első pillér főbb változásai

Az első pillér változásai közül az egyik legfontosabb terület *a közvetlen támogatások jövőjéhez kapcsolódik*. Tekintettel arra, hogy ez a szabályozási eszköz önmagában a 2012-es KAP-költségvetés 72%-át teszi ki (*Matthews, 2011*), talán ezt a területet kíséri a legnagyobb érdeklődés. A jelenleg SPS- és SAPS-jogosultságok alapján működő közvetlen támogatásokat úgy tűnik, hogy 2014-től regionális modellen *alapuló bázistámogatási rendszer váltja fel*, régiónként azonos kifizetési összegekkel. Ezt a bázistámogatást tervezik kiegészíteni egyéb támogatási elemekkel, amelyeket minden tagország a rendelkezésére álló közvetlen támogatásra szánt keretösszeg erejéig finanszírozhat. Ilyen kiegészítő elemek lennének a környezettudatos mezőgazdasági gyakorlatot folytató gazdáknak szánt *zöld kifizetések* (a nemzeti keretösszeg maximum 30%-a), *a kedvezőtlen adottságú területeken* gazdálkodóknak adott önkéntes kifizetések (a nemzeti keretösszeg maximum 5%-a), *az új belépőknek* szánt kötelező kifizetések (a nemzeti keretösszeg maximum 2%-a), *a kisgazdaságok* részére szánt egyszerűsített kifizetések (a nemzeti keretösszeg maximum 10%-a), *az önkéntesen a termeléshez köthető* kifizetések (a nemzeti keretösszeg maximum 10%-a) és *a fiatal gazdák támogatása* (a nemzeti keretösszeg maximum 2%-a). A zöld kifizetések három feltétele lenne, hogy (1) a gazdáknak háromféle terményt kell termelnie; (2) a gazdaság termőterületének 7%-át ökológiai célterületként kell fenntartani; valamint (3) állandó legelőt kell tartani. A zöld támogatások kivételével a közvetlen támogatások egy gazdaságra jutó összegét a 150 000 euró feletti gazdaságoknál sávosan elvonnák (300 000 euróban pedig maximálnák), tekintetbe véve az alkalmazottak létszámát, az így keletkezett összegek pedig az adott tagállamban a vidékfejlesztéshez kapcsolódó nemzeti borítékban kerülnének felhasználásra. Újdonság továbbá, hogy a közvetlen támogatásokat csak *„aktív" termelők* kapnák kézhez, akiknél a közvetlen támogatás több mint 5%-át teszi ki az összes bevételének (5000 euró éves kifizetés alatti gazdaságokra ez nem vonatkozna). A tervek szerint továbbá az egy hektárra vetített közvetlen támogatások országok közötti *igazságosabb elosztása* érdekében az átlagos támogatásszint 90%-a alatti tagországok esetében a jelenlegi támogatási szint és a 90%-os szint közti eltérés egyharmada kiegészítésre kerülne. Ezen forrásokat az EU átlag feletti támogatással rendelkező tagországai arányosan finanszírozzák.

Az első pillér változásainak másik fontos területe *a piacszabályozáshoz kötődik*. Itt újdonságként jelennek meg *a mezőgazdasági árak változékonyságának és az ellátási láncon belüli alkuerőnek a kérdései*. Előbbi területet a KAP jövőjére irányuló javaslatok egy általános támogatási keret létrehozásával szabályoznák, amely a fogyasztói bizalom elvesztése, a növény- és állat-egészségügyi járványok és hektikus piaci árváltozások esetében lenne aktiválható. Ez a keret kiegészülne továbbá a második pillérből nyújtható kockázatkezelési csomaggal is. A termelők piaci alkuerejének növelésére pedig a KAP a jövőben támogatná az írott szerződések használatát és egyszerűsítené a termelői szervezetek létrehozását a zöldség-gyümölcs szektoron kívül is. A konkrét termékpiacokat illetően továbbra is világos, hogy a tej- és cukorkvóták legkésőbb 2015-ben lejárnak, valamint megszűnik a szőlőtelepítési tilalom is.

A második pillér főbb változásai

A jelenleg társfinanszírozású és tengelyekre épülő uniós vidékfejlesztési politi-

ka is számos területen ígér változásokat a jövőben. Az egyik legfontosabb változás, hogy *jelentősen javulna a vidékfejlesztési politika koordinációja* a Közös Stratégiai Keretrendszer életre hívásával, ami magában foglalná az Európai Regionális Fejlesztési Alapot (ERFA), az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapot (EMVA), az Európai Szociális Alapot (ESZA), a Kohéziós Alapot és az újonnan létrehozni kívánt Európai Tengerügyi és Halászati Alapot (ETHA). Az alapok közös kezelésével és irányításával a korábbi párhuzamos finanszírozások eltűnnének, és a vidékfejlesztésre szánt források is sokkal célzottabbak lennének.

A második pillérben további fontos változás, hogy *a mostani négy tengely helyett az alábbi hat prioritás* kerül megnevezésre: 1. tudástranszfer és innováció előmozdítása a mezőgazdaságban; 2. versenyképesség és a gazdaságok életképességének növelése; 3. az élelmiszerlánc szerveződésének és az ágazati kockázatkezelés ösztönzése; 4. a mezőgazdasági és erdészeti ökoszisztémák helyreállítása, megőrzése és erősítése; 5. az erőforrás-hatékonyság előmozdítása és alacsony szén-dioxid-kibocsátású és a környezeti kihívásokra rugalmasan reagáló mezőgazdasági, élelmiszer-ipari és erdészeti ágazat támogatása; 6. társadalmi kirekesztés, szegénység elleni küzdelem és gazdasági fejlődés előmozdítása vidéken. A fenti prioritásokhoz kapcsolódó programok meghatározásánál pedig a jövőben nagyobb rugalmasságot biztosítanának a tagállamok részére.

További újdonság, hogy a jövőben *objektív kritériumok* alapján osztanák el a vidékfejlesztési forrásokat, ami a tagállamok közötti összegek jelentős átrendeződéséhez vezethet. A konkrét kritériumokról később döntenek, de a javaslatok a KAP jövőbeni három fő céljához (versenyképes mezőgazdaság, fenntartható erőforrás-használat és kiegyensúlyozott területi fejlődés) és a múltbeli teljesítményekhez rendelt indikátorok alapján tervezik a forrásokat újraosztani.

További változás, hogy bevezetésre kerülhet a fenntartható erőforrás-használatot érintő kutatások és a gyakorlat kapcsolatának erősítését szolgáló *Európai Innovációs Partnerség*, valamint egyszerűsödni látszanak a vidékfejlesztési intézkedések is (kevesebb mint 20 a mostani 40 intézkedés helyett). A vidékfejlesztési programok ellenőrzésének jelenlegi rendszerét (Közös Monitoring és Értékelési Rendszer) is felülvizsgálnák, és életre hívnák a sikeres programokat jutalmazó *teljesítéstől függő tartalékot* is.

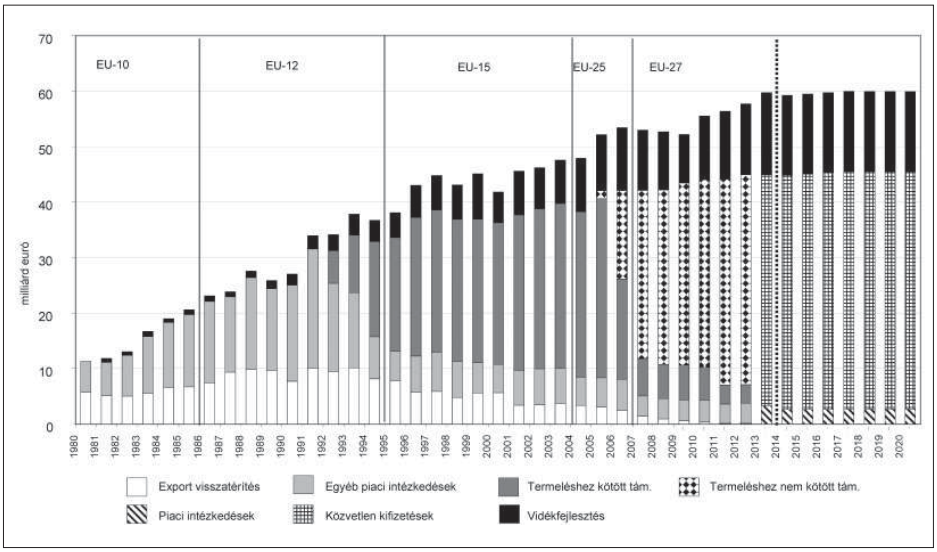
A KAP finanszírozása

A fenti változásokkal összhangban úgy tűnik, a KAP finanszírozása több ponton is megváltozik. Egyrészt az Európa 2020 Stratégia költségvetéséről szóló bizottsági javaslat (*EB, 2011*) szerint a KAP költségvetése 371,7 milliárd euró lesz 2014–2020 között, ami mérsékelt csökkenést jelent (a KAP költségvetése a teljes költségvetés jelenlegi 41%-áról 36%-ra esik vissza). Ha azonban figyelembe vesszük, hogy a bizottság további 15,2 milliárd eurót tervez agrárpolitikai célokra költeni a KAP költségvetésén kívül, akkor látható, hogy a jövőbeni uniós agrárköltségvetés csak kismértékben csökken. A bizottság javaslatában továbbá az is világossá vált, hogy fennmarad a KAP kétpilléres rendszere, és a források 76%-a lesz az első, és 24%-a a második pillérhez rendelve. A kifizetések 2013-as szinten történő befagyasztását és az egyes intézkedések közötti forrásmegosztást jól szemlélteti az 1. ábra.

A bizottság közleménye alapján mind a pillérek közötti, mind az országok közötti forrásmegosztás változása várható. A két pillér közti rugalmasság elősegítésére vonatkozóan a közeljövőben a bizottság konkrét javaslatokat fogalmaz meg, ahogyan a vidékfejlesztési források allokálására vonatkozó objektívabb kritériu-

1. ábra

A KAP költségvetése folyó árakon, 1980–2020 (terv)

Forrás: EB, 2011

mokról is később születik döntés. A tervek szerint újdonság lenne a 2. pillérből az 1. pillérbe való forrásátcsoportosítás lehetősége (fordított moduláció).

A bizonytalan jövő

A fenti változásokból jól látszik, hogy nem várható a KAP nagyszabású reformja, inkább kiigazításról lesz szó. Mind a KAP kétpilléres szerkezete, mind az agrártámogatási rendszer alapvető logikája változatlan marad, azonban a KAP 2013 utáni jövője még bizonytalan. Ez egyrészt annak köszönhető, hogy a legfrissebb bizottsági javaslatok (*EC, 2011*) részletezettségének ellenére számos gyakorlati kérdés tisztázásra vár még. Ilyenek többek között a pillérek közötti transzparenciát, az egyes programok közötti kapcsolatokat, a közjavak tényleges előállítását, az objektív kritériumokat vagy a kockázatkezelési csomag működését illető kérdések.

Másrészt a KAP jövőjét érintő döntések meghozatalát számos intézményi tényező befolyásolhatja. Ilyenek többek között az Európai Tanács és Parlament állásfoglalásai, a WTO Dohai fordulójának kimenetele, az Európa 2020 Stratégia vagy az EU-költségvetés elfogadása, valamint az egyes tagállamok érdekei. Utóbbiak kiemelten fontosak, mivel a következő évtizedben az Európai Unió minden tagállamának mezőgazdaságát alapjaiban határozza meg a KAP 2014–2020 közötti szerkezete és finanszírozása. Ezért nem mindegy, hogy az unió tagországai milyen politikát fogadnak el a közeljövőben, és hogy ebben mennyire jelennek majd meg az egyes tagországok érdekei. Ezek megfogalmazásához azonban elsőként az kell, hogy minden országnak legyen egy hosszú távú víziója saját agrárgazdaságának jövőjéről.

3. A MAGYAR AGRÁR- ÉS VIDÉKPOLITIKA JÖVŐBENI IRÁNYAI

A KAP jövőjéről szóló vitával párhuzamosan 2011-ben a Vidékfejlesztési Minisztérium kidolgozta Magyarország hosszú távú, 2020-ig tartó vidékstratégiáját

(*Nemzeti Vidékstratégia 2020*, a továbbiakban NVS), amely alapvetően meghatározza a magyar agrár- és vidékpolitika jövőbeni irányait. Ezek az irányok hét stratégiai területre bontva jelennek meg:

1. Természeti értékek védelme, fenntartható természeti erőforrás- és tájgazdálkodás. Az NVS a természeti javak feletti önrendelkezés megtartását kiemelt célként kezeli, a meglévő erőforrások használatát pedig a föld-, víz- és génkészletek megőrzésével, valamint a természet fokozott védelmén keresztül látja megvalósulni.

2. Vidéki környezetminőség. A jövőben a környezetvédelem legfontosabb feladata a környezeti elemek megóvása, tisztaságuk fenntartása, valamint az ember által okozott károk elhárítása. A vidéki életminőség megteremtésének elsődleges feltétele az NVS szerint, ha a települések környezeti állapota javul.

3. Föld- és birtokpolitika. A nemzeti földvagyon hazai kézben tartása szintén kiemelt terület a jövőben, kiegészülve a családi/egyéni gazdaságok középpontba helyezésével.

4. Fenntartható agrárszerkezet- és termeléspolitika. Az NVS alapján az agrárszerkezet- és termeléspolitikának a jövőben a többfunkciós mezőgazdaság céljait kell szolgálnia minőségi, élelmezésbiztonsági, energetikai, környezetbiztonsági és foglalkoztatási szempontból is.

5. Hozzáadottérték-növelés, biztonságos élelmiszer-ellátás, biztonságos piac. Kiemelt célja a hazai vidékstratégiának az is, hogy a lakosság legalább 80%-ban Magyarországon előállított termékeket fogyasszon, ezzel stabil piacot és megélhetést nyújtva a termelőknek. Ösztönözni kell továbbá a magas hozzáadott értékű termékek előállítását.

6. Helyi gazdaságfejlesztés. A helyi gazdaságok fejlesztésének célja, hogy a helyi közösségekben kialakulhassanak a minél közvetlenebb termelői-fogyasztói kapcsolatok, amelyek szintén helyi termékek előállításán és feldolgozásán alapulnak. Ez a gazdasági rendszer az NVS érvelése szerint ugyanis sokkal több embernek ad munkát, mint a jelenlegi formáció, így a vidék megélhetését, fejlődését megfelelőbb módon biztosítja.

7. Vidéki szellemi és fizikai infrastruktúra, életképes vidéki települések, helyi közösségek. A fenti célok mellett az NVS kiemeli az élhető vidék feltételei kialakításának fontosságát, valamint a város és vidéke közötti kapcsolat helyreállítását.

Ahogyan a fenti célokból és területekből alapvetően kitűnik, a magyar agrárpolitika több ponton is fordulatot látszik venni a jövőben. Először is az évről évre történő, rövid távú tervezés helyett megszületett az első magyar vidék- (agrár-)stratégia, amely mindenképpen üdvözítendő. Ezzel kapcsolatosan a jövőben úgy tűnik, érdemesebb magyar vidékstratégiáról, mint agrárstratégiáról beszélni, amint azt a dokumentum neve és a szövegezése is sugallja. Másodszor a fenti célok alapján nyilvánvaló, hogy a magyar vidékstratégia alapvetően a környezeti ügyek és a vidéki közösségek felé nyit, háttérbe szorítva a hagyományos mezőgazdasági termelés alapú agrárstratégiát. Harmadszor az is látható, hogy az NVS hosszú távon a többfunkciós mezőgazdasági modell kialakítását vizionálja hazánk számára.

Világos tehát, hogy a fenti hét célkitűzés képezi a magyar agrár-, élelmiszer-, környezet- és vidékpolitika jövőjét, amelyek alapvetően meghatározzák a magyar álláspont kialakítását is a KAP jövőjének vitája kapcsán.

4. MAGYAR ÉRDEKEK A KAP-REFORM KAPCSÁN

A KAP jövőjét illető magyar érdekek megfogalmazása előtt néhány alapelvet érdemes lefektetni. Egyrészt a reform jelenlegi szakaszában vannak olyan kérdések, amelyeket már nem érdemes felvetni vagy amelyekkel kár vitatkozni. Ilyenek példá-

ul a KAP kétpilléres rendszerének fenntartása, a közvetlen támogatások rendszerének megőrzése, a tej- és cukorkvóták eltörlése vagy a KAP jövőbeni céljai. Néhány éve még aktív vita folyt döntően a nemzetközi szakirodalomban például a KAP kétpilléres rendszerének kibővítéséről, a közvetlen támogatások lehetséges eltörléséről, a kvóták eltörlésének hatásairól vagy a KAP céljairól (*Jámbor – Harvey, 2010*), ezek azonban ma szinte eldöntött ügyeknek számítanak.

Másrészt a nemzetközi vitában kialakult keretekhez kell a hazai elképzeléseket és érdekeket igazítani. Habár az NVS számos területen sugallja a magyar agrár-(vidék-)érdekeket, a KAP-vitában kialakult játéktér szabályaihoz kell igazodni, és a felvetett változtatási javaslatok mentén kell az érdekeinket képviselni. Ennek megfelelően a magyar érdekeket is a vitában felmerült konkrét javaslatok mentén érdemes megfogalmazni. Így tehát az alábbi érdekek kifejezetten a vita jelen állásához igazodnak, és az ott felvetett kérdésekre reagálnak, ám szorosan kapcsolódnak a hazai hosszú távú vidékstratégia által fentebb említett prioritásokhoz is.

Az első pillérhez köthető érdekek

1. Mezőgazdasági támogatások csökkentésének elkerülése. Magyarországnak alapvető érdeke egy erős közös agrárpolitika fennmaradása, hiszen hazánk földrajzi adottságai miatt a KAP egyik nagy kedvezményezettje. Ezzel összefüggésben a KAP költségvetésének nominálértéken való befagyasztása és az esetleges további előírásoknak való megfelelés a magyar termelők reáljövedelmét csökkenti, így érdekünk, hogy a magyar mezőgazdaság összes támogatása lehetőleg ne csökkenjen.

2. Közvetlen támogatások igazságosabb elosztása. A bizottsági javaslat szerint a közvetlen támogatások tagállamok közti igazságosabb elosztása érdekében a hektáralapon számított EU-átlag alatti tagállamok kismértékű felzárkóztatása valósulna meg az átlag felettiek forrásainak csökkentése révén. Mivel a bizottsági háttérszámítások (*EC, 2011*) szerint ez az elképzelés nem változtatná meg Magyarország helyzetét (hazánk ebben a tekintetben szinte teljesen az EU-27 átlagán áll), nekünk érdekünk lehet az igazságosabb elosztás támogatása, ha ezzel sikerül szövetségeseket szereznünk. Az új nemzeti támogatási keretösszegek („nemzeti borítékok") meghatározásánál azonban hazánknak egyértelmű érdeke, hogy egy teljesen új alapokon nyugvó allokációs rendszer kerüljön felállításra, amely minden tagország számára objektív, egységes és versenysemleges elbánást biztosít, és egyben csökkenti a régiók közötti különbségeket.

3. Újradefiniált zöldítés. Az NVS alapján kiemelten fontos és támogatandó cél a közvetlen támogatások kizöldítése, ám nem a jelenleg javasolt formában. A közvetlen támogatások 30%-ának újabb ökológiai előírásokhoz kötése ugyanis az agrárjövedelmek és a versenyképesség csökkenését okozná, mivel újabb költségeket róna a termelőkre. Ráadásul az európai termelőknek már jelenleg is jóval szigorúbb és ezáltal költségesebb környezetvédelmi előírásoknak kell megfelelniük, mint EU-n kívüli versenytársaiknak. Ezzel kapcsolatosan megfontolandó, hogy Magyarország támogasson egy olyan ötletet, miszerint a „zöldítő" intézkedések ne kötelezőek, hanem önkéntes alapúak legyenek, és kerüljenek az agrár-környezetvédelmi intézkedéseket is tömörítő 2. pillérbe. Alternatívaként felmerülhet, hogy ha kötelező lenne a zöldítés, akkor érdemes egy mérethatárt bevezetni, mert egy 10 hektáros gazdaságnál a három kritérium együttes betartása a csődöt, míg egy 100 hektáros gazdaságnál a közel normális életvitelt jelentené. Lehet továbbá a három követelmény szétválasztása vagy a közöttük való választás mellett is érvelni.

4. A bürokrácia egyszerűsítése. A jelenlegi KAP-pal kapcsolatos bürokrácia hatalmas és folyamatosan növekvő méreteket ölt. Hazánk egyértelmű érdeke, hogy a jövőben csak olyan változtatásokat támogassunk, amelyek csökkentik az agrárbürokráciát és egyszerűsítik a piaci szereplők forráslehívását. Ezzel összhangban érdemes kiállni például a keresztmegfeleltetés szabályainak egyszerűsítése mellett is.

5. Szerkezeti diverzitás fenntartása. Habár az NVS a családi gazdaságokat állítja középpontba, hazánknak – úgy gondolom – nem lehet érdeke, hogy változtatás nélkül bevezessék a közvetlen támogatások birtokméret alapján tervezett 300 ezer eurós felső plafonját, mivel ez a modernizáció és a méretgazdaságosság kihasználása ellen hatna. Figyelembe véve a jelenleg működő hazai birtokrendszert, a plafon bevezetése komolyan érintené hazánkat, és bár az így „levágott" pénzek Magyarországon maradnának, a 2. pillérbe kerülésükkel növekedne a társfinanszírozási igény is, ami pótlólagos kiadást jelentene a magyar költségvetés számára. Csak akkor érdemes tehát a plafon bevezetését elfogadni, hogyha annak kiszámításába valóban be lehet vonni a foglalkoztatottak létszámát is. Érdekünk tehát a versenyképes nagyüzemek megtartása, valamint a családi gazdaságok fejlesztése. Ez utóbbiaknak éppen segítene a kisgazdaságokra kidolgozott speciális támogatási program, amely mögött ezért érdemes felsorakozni.

6. Termeléshez kötött támogatások fenntartása. Hazánknak termelési adottságai és a jövőre vonatkozó stratégiai fejlesztési célok miatt alapvető érdeke, hogy megmaradjon bizonyos szektorok termeléshez kötött támogatása. Hosszú távon több szempontból is érdekünk a magas hozzáadott értéket előállító hazai állattenyésztés és kertészeti termékek előállításának segítése, amelyet ki kell egészíteni a jól működő hazai dohánytermelés támogatásba vonásával is.

7. Árstabilizálás és alkuerő-kiegyenlítés. Az új tagországok többségéhez hasonlóan hazánkat is komolyan érintik az uniós csatlakozás óta megváltozott piaci erőviszonyok. Az NVS is kiemeli a biztonságos élelmiszer-ellátás és biztonságos hazai piac kialakításának fontosságát, valamint a termelők piaci alkuerejének növelését. Így hazánknak alapvető érdeke az ellátási láncon belüli alkuerők rendezése, valamint a KAP által is támogatandó árváltozás-stabilizáló csomag elfogadása.

A második pillérhez köthető érdekek

1. Vidékfejlesztési támogatások csökkentésének elkerülése. A mezőgazdasági támogatások csökkentésének elkerülésével párhuzamosan természetesen alapvető cél, hogy a magyar vidéknek nyújtott támogatások se csökkenjenek a jövőben.

2. Vidékfejlesztési támogatások igazságosabb elosztása. A vidékfejlesztési források új elosztási rendszerével kapcsolatban szintén objektív és egyenlő elbánást célszerű támogatni elvi szinten, az egyes objektív kritériumoknál pedig a hazánknak leginkább kedvezőeket kell előnyben részesíteni, bár úgy tűnik, az ilyen irányú átrendezés Magyarország vidékfejlesztésen belüli relatív pozícióját valószínűleg nem érinti majd.

3. Integrált vidékfejlesztés. Az Európai Unió vidékfejlesztéssel összefüggő programjai évek óta különböző utakon futnak, sokféle alapból finanszírozzák őket, és ebből következően sok az átfedés közöttük. Hazánknak így érdeke a Közös Stratégiai Keretrendszer létrehozása, és ezzel a hazai vidékpolitika integrált megközelítésének az elfogadtatása is.

4. Új prioritások nagyobb szabadsággal. A második pillér jelenleg működő négy tengelyének hat prioritássá alakítása elfogadható az ország számára, mivel a megjelölt célterületek többé-kevésbé egybeesnek az NVS célterületeivel is. Különösen

fontos érdek itt a bizottság eredeti javaslatának támogatása, amely nagyobb tagállami szabadságot adna a prioritások közötti források allokálásánál.

5. A fenntartható termelékenység elősegítése. Az új tagországok többségéhez hasonlóan hazánkban is probléma, hogy a mezőgazdasággal összefüggő innovációk átvétele lassú és körülményes. Mindenképpen támogatandó tehát az Európai Innovációs Partnerség létrehozása, amely az elméleti és gyakorlati szakemberek közötti kapcsolatok erősítésével növelné a tudás átadásának a hatékonyságát, és ezzel elősegítené a friss kutatási eredmények gyors átvételét az élelmiszer-ellátás és a fenntartható mezőgazdaság területein.

5. A KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

A bizottság átfogó reformtervezetének megjelenésével (*EC, 2011*) a KAP-reform vitája újabb szakaszba lépett, melynek végső célja, hogy az új agrárpolitika 2014. január 1-jétől hatályos legyen. A következő két évben dől tehát el, milyen agrárpolitikája lesz az Európai Uniónak a 2014–2020-as időszakban, az pedig csak Magyarországon múlik, mennyire képes érdekeinek hatékony képviseletén keresztül befolyásolni a döntéshozatalt.

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

(1) Elekes A. – Halmai P. (2010): A költségvetési felülvizsgálat „legforróbb" témaköre: A Közös Agrárpolitika finanszírozása. Külgazdaság, LIV. évf. január-február, 3-31. pp. – (2) Európai Bizottság (2010): A KAP jövője 2020-ig: az élelmezési, a természetes erőforrásokat érintő és a területi kihívások kezelése. Brüsszel, 2010.11.18. COM(2010) 672 végleges – (3) Európai Bizottság (2011): Az Európa 2020 stratégia költségvetése. Brüsszel, 2011. július 4. (06.07) 12475/11. – (4) European Commission (2011): Legal proposals for the CAP after 2013. DG Agri, Brussels – (5) Jámbor A. – Harvey, D. (2010): CAP Reform Options: A Challenge for Analysis and Synthesis. Centre for Rural Economy Discussion Paper Series No. 28, Newcastle University, UK – (6) Matthews, A. (2011): Post-2013 EU Common Agricultural Policy, Trade and Development. A Review of Legislative Proposals. ICTSD Programme on Agricultural Trade and Sustainable Development. Issue Paper No.39. International Centre for Trade and Sustainable Development, Geneva, Switzerland – (7) Popp J. – Molnár A. (2010): Közös Agrárpolitika 2013 után: kihívások és lehetséges válaszok. Gazdálkodás, 54. évf. 1. sz., 2-25. pp. – (8) Udovecz G. (2011): Reform-törekvések a hazai és az európai agrárpolitikában. pp. 37-50. In: Fertő I. – Forgács Cs. – Jámbor A. (szerk.) (2011): Változó prioritások az európai mezőgazdaságban. Tanulmányok Csáki Csaba professzor tiszteletére. Agroinform, Budapest, 267 o.

TARTALOM

Mezőszentgyörgyi Dávid: Tisztelt Olvasó! 3
Köszönet Csete Lászlónak 4

TANULMÁNY

Popp József – Papp Gergely – Kovács Máté – Potori Norbert:
KAP 2014–2020: a közvetlen támogatások javasolt új rendszerének hatásvizsgálata Magyarországon 6

Jámbor Attila: Magyar érdekek a közös agrárpolitika jövőjében 18

Pálvölgyi Tamás – Csete Mária: A magyarországi természeti erőforrások állapota és fenntartható hasznosításukat befolyásoló tényezők 26

Nagyné Demeter Dóra – Koncz Gábor: Szolgáltatások igénybevétele a hajdúsági családi gazdaságokban 44

Tóth József: A tudás alkalmazása a magyarországi szőlőtermelésben és borászatban (Egy empirikus felmérés tapasztalatai) 49

Zörög Zoltán – Csomós Tamás: Integrált információs rendszerek a mezőgazdasági vállalkozásokban 58

VITA

Lakner Zoltán: Túl sok agrárszakembert képzünk? 66

Gazdag László: A korszerű agrárgazdaság alapja a tudomány 75

SZEMLE

Kozák János: A világ kacsahústermelése és -piaca 79

Pénzes Anett – Kacz Károly: A jégkárbiztosítás szerepe a mezőgazdasági kockázatok kezelésében 87

Summary 94
Contents 98